

Motion till riksdagen 2022/23:733

av Anna Starbrink (L)

Stockholm som försöksregion för en modern narkotikapolitik

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra Stockholm till en pilotregion för s.k. brukarrum inom beroendevården och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Sverige har en mycket hög narkotikarelaterad dödlighet. Folkhälsomyndigheten konstaterar att *”antalet narkotikarelaterade dödsfall i Sverige är högt och har ökat över tid. Oavsiktliga förgiftningar (överdoser) är den vanligaste orsaken bland de narkotikarelaterade dödsfallen, följt av förgiftningar med oklar avsikt och suicid med narkotika. Opioider är de vanligaste substanserna bland dödsfallen, men ofta förekommer flera olika substanser.”*

Det är ett misslyckande att Sverige har så hög dödlighet bland människor som borde kunna få hjälp från vården. Den svenska narkotikapolitiken har inte förmått förhindra att människor drabbas hårt och far illa av drogberoende. Flera förslag för att utveckla beroendevården har lagts fram, men alltför få av dessa har genomförts.

Den nyligen tillsatta narkotikapolitiska utredningen ska se över flera delar av den förda politiken och komma med förslag som på olika sätt kan förbättra situationen. Men den viktiga frågan om vad kriminaliseringen av bruk och innehav för eget bruk har haft för effekter ingår inte i utredningens uppdrag. Det är en stor brist, inte minst mot bakgrund av den allvarliga situation vi befinner oss i med stort lidande och alltför många dödsfall.

Dock finns det andra reformer som borde genomföras redan nu. Den så kallade samsjuklighetsutredningen *Från delar till helhet – En reform för samordnade, behovsanpassade och personcentrerade insatser till personer med samsjuklighet*

(SOU 2021:93) pekar på en rad åtgärder som både berör huvudmannaskap och vårdinnehåll. Bland annat lyfter utredningen fram behovet av att utveckla och förbättra tillgängligheten vad gäller läkemedelsassisterad behandling vid opioidberoende, LARO, för att förbättra hälsa och social funktion samt förebygga återfall och minska de medicinska komplikationerna och dödligheten. Ett annat förslag som tas upp i utredningen handlar om att starta ett försök med en hälsocentral i form av lågröskelverksamhet med så kallade brukarrum. Brukarrum beskrivs av utredningen som *”en plats där personer med skadligt bruk eller beroende tryggt och lagligt kan injicera utan att de riskerar ett polisingripande”*.

I kombination med olika hälsoinsatser kan brukarrum bidra till att minska spridningen av allvarlig smitta som hepatit C och B samt hiv. De kan också bli en plats där målgruppen kan fångas upp till hälsoinsatser, behandling och stöd i hälso- och sjukvården och socialtjänsten. Sådana verksamheter finns i flera andra länder, bland annat i våra grannländer Danmark och Norge, och i Finland förs en diskussion om att även där starta brukarrum.

Erfarenheterna från bland annat Oslos brukarrum är goda. Genom brukarrummet, som ligger centralt i Oslo där det även tillhandahålls sprututbytesverksamhet, har fler människor i en mycket utsatt situation fått en kontaktyta till vården och kunnat få hjälp med hälsofrågor. Genom den närvarande personalen kan också personer som råkat ta överdoser snabbt ges hjälp.

Folkhälsomyndigheten har i sin rapport *Åtgärdsförslag för att förebygga användning samt medicinska och sociala skadeverkningar av narkotika* från år 2020 ställt sig positiva till att utreda behovet av och förutsättningarna för injektions- och brukarrum i beroendevården. De föreslog redan då ett pilotprojekt som sedan skulle utvärderas.

Flera remissinstanser har ställt sig positiva till ett svenskt försök med brukarrum. Svensk förening för beroendemedicin skriver att *”förslaget att göra försök med brukarrum är intressant. Verksamheten bör i så fall utvärderas noggrant för att ge ny kunskap om hur den bäst kan utformas i ett svenskt sammanhang.”* Statens medicinska rådet anser att samhällets insatser för personer med skadligt bruk och beroende bör moderniseras och skriver i sitt remissvar att det delar bedömningen om att ett försök med lågröskelverksamhet med brukarrum bör initieras. Region Stockholm ställer sig i sitt remissvar positiv till förslaget och säger att den har goda förutsättningar att bedriva en försöksverksamhet: *”Med anledning av att region Stockholm har en stor organisation för specialiserad beroendevård som bedriver vård och forskning, så skulle det vara en utmärkt organisation för att driva en sådan försöksverksamhet som omfattar ett forsknings- och utvärderingsuppdrag.”*

Enligt uppgift från sprututbytesverksamheten i Stockholm har man där sedan 2018 delat ut 14 000 doser naloxon som är ett motgift för att behandla överdoser av opioider. Av de doser som har delats ut har 2 000 doser använts vid en akut överdos och 49 % av dessa har skett på offentliga platser. Detta talar starkt för behovet av brukarrum i Stockholm.

Sverige och framförallt de människor som injicerar droger har inget att förlora men mycket att vinna på att vi ställer om narkotikapolitiken och beroendevården från straff och stigma till vård och värdighet. Ett försök med brukarrum i Stockholm vore ett viktigt steg på vägen. Det viktigaste måste vara att rädda liv och hälsa för människor i en mycket utsatt situation.

Anna Starbrink (L)